

Praní – Odborné ošetření prádla z potravinářských provozů**OS 80-02**

Vydávání oborových specifikací Textilním zkušebním ústavem (Centrum technické normalizace) bylo odsouhlaseno na zasedání správního výboru a dozorčí rady Asociace textilního-oděvního-kožedělného průmyslu dne 1. 9. 2009 a na zasedání předsednictva Asociace prádel a čistíren ČR dne 10. 9. 2009.

Související normy a technické specifikace

ČSN EN 14065 (80 0876) Textilie – Postupy praní textilií – Kontrolní systém biokontaminace

Související právní předpisy

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 o hygieně potravin

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví ve znění pozdějších předpisů

Nahrazení předchozích OS

OS 80-02 z ledna 2017 nahrazuje OS 80-02 ze září 2011.

Změny oproti předchozímu vydání

- doplnění termínů a definic;
- požadavky na kvalitu praní nahrazeny odkazem na požadované hodnoty uvedené v OS 80-04
- hygienicko-epidemiologické požadavky nahrazeny odkazy na požadavky uvedené v OS 80-05;

Údaje o projednání

Tato OS 80-02 z ledna 2017 byla projednána se zainteresovanými stranami, kterými jsou:

- Asociace prádel a čistíren ČR
- Asociace textilního-oděvního-kožedělného průmyslu
- Potravinářská komora ČR
- Státní zemědělská a potravinářská inspekce

Zainteresované strany byly vyzvány k zaslání připomínek.

Vypracování oborové specifikace

Zpracovatel: Textilní zkušební ústav, s.p., Brno, IČO: 00013251, Centrum technické normalizace, Ing. L. Prokop, ing. V. Štika

Obsah

1	Předmět	3
2	Citované dokumenty	3
3	Termíny a definice	3
4	Provozní požadavky.....	3
4.1	Provoz prádelny	3
4.2	Personální oblast	4
4.3	Použité prádlo	4
4.4	Praní prádla	4
4.5	Čisté prádlo.....	5
4.6	Hygienická opatření	5
5	Kontroly.....	6
5.1	Hygienicko-epidemiologická kontrola.....	6
5.2	Provozní kontroly	6
5.3	Kontrola kvality praní	7
5.4	Dodržování předepsaných parametrů technologických postupů	7
5.5	Kontrola dezinfekční účinnosti pracích procesů	7
	Příloha A (informativní).....	8
	Příloha B (informativní).....	9

1 Předmět

Oborová specifikace stanovuje pravidla pro procesy údržby textilu z potravinářských provozů a jeho distribuci mezi prádelnou a potravinářským provozem.

2 Citované dokumenty

OS 80-01 Praní – Odborné ošetření prádla ze zdravotnických zařízení a zařízení sociálních služeb

OS 80-04 Praní – Hodnocení kvality praní – Vliv praní na textilie

OS 80-05 Praní – Hygienicko-epidemiologické kontroly v prádelně

ISF Food (verze 6 z dubna 2014)

Global Standard Food Safety (vydané British Retail Consortium - BRC, vydání 7. z ledna 2015)

TESCO Standard pro výrobu potravin (verze 6 z března 2015)

3 Termíny a definice

3.1

prádelna

právní subjekt s předmětem činnosti praní prádla (CZ-NACE 96.01)

3.2

provoz prádelny

část prádelny definovaná místně/prostorově vybavená technologií určenou pro praní prádla z potravinářských provozů

3.3

doporučená hodnota

hodnota, při jejímž překročení je prádelna povinna zavést nápravná opatření, o jejichž účinnosti informuje písemně kontrolora

POZNÁMKA Překročení doporučené hodnoty nebrání v udělení certifikátu dle OS 80-02, prádelna ale musí přijmout nápravné opatření

4 Provozní požadavky

4.1 Provoz prádelny

4.1.1 Organizace provozu

Provoz prádelny musí být funkčně rozdělen na „nečistou“ a „čistou“ stranu.

"Nečistá" strana prádelny musí být vhodnými konstrukčními nebo vzduchotechnickými opatřeními oddělena od ostatních prostorů. Za "nečistou" stranu se považuje prostor pro sběr, uskladnění, třídění a plnění praček použitým prádlem.

Pokud provoz prádelny zpracovává společně s prádlem z potravinářských provozů i prádlo ze zdravotnických zařízení a zařízení sociálních služeb, musí prokázat plnění požadavků uvedených v OS 80-01.

4.1.2 Zařízení pro dezinfekci kontejnerů a přepravních vozíků

Pokud provoz prádelny používá k přepravě použitého prádla kontejnery nebo přepravní vozíky apod., které současně slouží i k přepravě prádla čistého, musí zřídit zařízení pro jejich čištění a dezinfekci.

Pokud však prádelna používá k přepravě použitého prádla pouze ochranných obalů, pak není nutné zařízení pro dezinfekci kontejnerů. Jsou-li ochranné obaly určeny pro opakované použití, pak musí umožňovat dezinfekci před jejich opětovným použitím, např. praním apod.

4.1.3 Sociální zařízení

Prádelna musí zřídit šatnu sloužící k uchování osobního šatstva. Společenská či klidová místnost pak musí umožňovat uchování potravin a nápojů.

4.1.4 Sanitární zařízení

Na čisté a nečisté straně provozu musí být k dispozici toalety a prostor na mytí a dezinfekci rukou.

4.1.5 Hygienický plán

Pro provoz prádelny musí být zpracován hygienický plán pro úklid a dezinfekci zahrnující čistou a nečistou stranu provozu prádelny, technologická zařízení, prostory expedice, expediční vozidla a sociální a sanitární zařízení. Plán musí obsahovat následující údaje:

- předmět úklidu a dezinfekce;
- četnost prováděných činností;
- způsob provádění činností;
- názvy používaných dezinfekčních prostředků vč. jejich koncentrace a doby expozice;
- osoby či funkce, které činnosti provádějí.

POZNÁMKA Příklad hygienického plánu je uveden v příloze A.

4.1.6 Kontrola škůdců

Prádelna má zaveden systém ochranné dezinfekce, dezinfekce a deratizace v souladu s legislativními požadavky.

4.1.7 Riziko cizích předmětů

V případě požadavků potravinářského provozu na minimalizaci rizik kontaminace cizími předměty, zajistí prádelna analýzu nebezpečí a hodnocení souvisejících rizik přenosu cizích předmětů z textilu na potraviny. Na základě výsledků analýzy a ujednání s potravinářským provozem prádelna přijme opatření pro minimalizaci rizik včetně jejich dokumentace v provozní dokumentaci a kontroluje jejich dodržování v provozní praxi. Pro návrh opatření pro minimalizaci rizik v provozní dokumentaci je možno využít postupů, které jsou uvedeny v části 4.12 "Riziko cizích předmětů, kovu, úlomků skla a dřeva" normy ISF Food (verze 6 z dubna 2014) nebo v části 4.9 "Řízení chemické a fyzikální kontaminace při nakládání se surovinami, přípravě, výrobě, balení a skladování potravin" normy Global Standard Food Safety (vydané British Retail Consortium - BRC, vydání 7. z ledna 2015), nebo v sekci 16 "Řízení cizích předmětů a jejich detekce" TESCO Standardu pro výrobu potravin (verze 6 z března 2015).

4.2 Personální oblast

Musí být určena osoba zodpovědná za kontrolu a dodržování všech technologických postupů.

Musí být určena osoba zodpovědná za dodržování hygienických pravidel na pracovišti dle hygienického plánu. K jejím povinnostem patří i pravidelné školení ostatního personálu z hlediska hygienických opatření. O školení personálu musí být vedeny záznamy.

4.3 Použité prádlo

4.3.1 Příjem použitého prádla

Prádlo použité v potravinářských provozech musí být přepravováno a skladováno ve vhodných transportních prostředcích/obalech (např. textilních pytlích, polyetylenových pytlích, kontejnerech apod.).

Mokrý prádlo se smí přepravovat a skladovat pouze v nepropustných obalech.

4.3.2 Skladování použitého prádla

Doba skladování prádla by měla být co nejkratší.

4.3.3 Třídění

Použité prádlo se třídí podle používaných technologických pracích postupů.

4.3.4 Pracoviště

Pracoviště použitého prádla musí být zařízení účelně a přehledně, aby umožnilo racionální průběh manipulace a praní při zachování pořádku a čistoty.

4.4 Praní prádla

4.4.1 Technologická voda

Voda použitá k praní musí být upravena tak, aby nemohla negativně ovlivnit kvalitu praní. Pokud voda není měkká, musí se upravovat ve vhodném zařízení. Doporučená hodnota tvrdosti vody použité k praní je $\leq 0,5$ mmol/l Ca (≤ 3 °N), doporučené hodnoty obsahu kovů jsou: $\leq 0,1$ mg/l železa, $\leq 0,03$ mg/l manganu a $\leq 0,05$ mg/l mědi.

4.4.2 Prací stroje

Používané prací stroje musí mít funkční všechny řídicí, regulační a kontrolní prvky. Musí také umožňovat bezproblémový odběr vzorku lázně.

Po skončení pracovního dne se musí v souladu s hygienickým plánem čistit a dezinfikovat všechny plochy a části zařízení, které přicházejí do styku s prádlem.

4.4.3 Průběh praní

Technologické postupy musí být viditelně umístěny u pracích strojů a musí mít uvedeny tyto parametry:

- náplň pracího stroje;
- poměr lázně;
- teploty lázní (předepírka, praní, máchání);
- časy technologických kroků;
- dávkování pracích, pomocných, bělicích, dezinfekčních a neutralizačních prostředků;
- způsob máchání.

V případě programového řízení musí být technologické postupy uloženy v paměti zařízení.

Za dodržování technologických postupů je odpovědná obsluha pracího stroje.

Používají se výhradně dezinfekční prací postupy.

4.4.4 Požadavky na kvalitu praní

Výsledná kvalita praní musí odpovídat požadavkům pro prádlo z potravinářských provozů uvedeným v kapitole 8 OS 80-04. Kvalitu praní musí prádelna kontrolovat minimálně dvakrát ročně ve spolupráci s akreditovanou zkušebnou.

4.5 Čisté prádlo

4.5.1 Sušení

Sušičky a všechny regulační a kontrolní přístroje na sušičkách musí být funkční. Technologické postupy musí být dostupné. V případě programového řízení musí být technologické postupy uloženy v paměti zařízení.

Vlhké prádlo se dál bezprostředně zpracovává.

4.5.2 Žehlení a dokončování

Všechny regulační a kontrolní přístroje na strojích musí být funkční. U strojů musí být viditelně umístěny technologické postupy. V případě programového řízení musí být technologické postupy uloženy v paměti zařízení.

Vlhké prádlo se dál bezprostředně zpracovává.

4.5.3 Skladování

Uskladnění čistého a vyžehleného prádla musí být přehledné. Skladovací prostory a plochy musí být pravidelně čištěny a dezinfikovány podle hygienického plánu.

4.5.4 Expedice čistého prádla

Ložné prostory vozidel musí mít uzavřenou konstrukci, musí umožnit snadné čištění a dezinfekci, které se provádí v souladu s hygienickým plánem. Řidiči transportních vozidel musí nosit pracovní oblečení, o které se musí pravidelně starat v souladu s hygienickým plánem.

Prádlo musí být převáženo tak, aby nedošlo k poškození obalu.

4.6 Hygienická opatření

4.6.1 Prostory

Podlahy, stěny, pracovní plochy a vnější plochy zařízení a strojů musí dovolovat mokré čištění a dezinfekci. Podlahy pracovních prostor se musí dezinfikovat podle hygienického plánu a nejméně jednou týdně čistit mechanicky za vlhka.

Sanitární a společné místnosti musí být udržovány v čistotě. Čištění a dezinfekce se musí řídit hygienickým plánem.

K zabránění vzniku selekce, případně rezistence mikroorganismů je nutno střídat dezinfekční přípravky s různými aktivními látkami.

4.6.2 Technologická voda

Provoz prádelny musí udržovat technologické zařízení pro úpravu a skladování technologické vody tak, aby voda nebyla zdrojem rekontaminace prádla.

4.6.3 Technologická a manipulační zařízení

Základní úklid se provádí denně, dezinfekce podle hygienického plánu. 1× týdně se musí provádět sanitační úklid a to včetně přepravních zařízení, nádob, míst na odkládání, polic, t.j. veškerých ploch, které přicházejí do styku s prádlem.

4.6.4 Personál

Personál pracujících na "čisté" straně provozu musí být vybaven vhodným pracovním oděvem, který se musí měnit podle hygienického plánu.

Personál musí provádět dezinfekci rukou po ukončení práce v nečisté straně prádelny a před zahájením práce v čisté straně. Personál musí být instruován, aby prováděl dezinfekci rukou po použití toalety v souladu s hygienickými předpisy. V provozu prádelny, na toaletách, v umývárkách a šatnách musí mít personál příležitost k umytí a osušení rukou (teplá voda, prostředky na mytí, jednorázové ručníky nebo ručníky střídané podle hygienického plánu) a jejich dezinfekci (dávkaovače dezinfekčních prostředků).

Na "nečisté" i "čisté" straně provozu je zakázáno jíst, pít a kouřit mimo vyhrazené prostory. Upřesnění musí být uvedeno v dokumentovaných pravidlech.

4.6.5 Manipulace s čistým prádlem

Čisté prádlo se při přepravě chrání před znečištěním a druhotnou kontaminací vhodným obalem. Použit lze obaly vhodné k praní nebo obaly na jedno použití. Prádlo se přepravuje v přepravních vozících nebo klecových kontejnerech. Přepravníky a zásobníky se čistí a desinfikují vždy před použitím nejméně jedenkrát denně.

4.6.6 Vzduch

Provoz prádelny musí zajistit, aby nedocházelo k rekontaminaci čistého prádla šířením biologických a chemických nečistot vzduchem.

5 Kontroly

5.1 Hygienicko-epidemiologická kontrola

Hygienicko-epidemiologickou kontrolu v provozu prádelny podle OS 80-05 musí prádelna zajistit nejméně 1x ročně a to ve spolupráci s akreditovanou zkušebnou.

5.1.1 Technologická voda

Při kontrolách mikrobiologické čistoty technologické vody se použijí postupy podle OS 80-05. Požadavky na mikrobiologickou čistotu technologické vody jsou uvedeny v části 8.3 OS 80-05.

5.1.2 Technologická a manipulační zařízení

Při kontrolách mikrobiologické čistoty technologických a manipulačních zařízení se použijí postupy podle OS 80-05. Požadavky na mikrobiologickou čistotu zařízení jsou uvedeny v části 8.1 OS 80-05 (kontrola pomocí otisků) a v části 8.2 OS 80-05 (kontrola pomocí stěrů).

5.1.3 Personál

Při kontrolách mikrobiologické čistoty rukou se použijí postupy podle OS 80-05. Požadavky na mikrobiologickou čistotu rukou personálu manipulujícího čistým prádlem jsou uvedeny v části 8.1 OS 80-05 (kontrola pomocí otisků) a v části 8.2 OS 80-05 (kontrola pomocí stěrů).

5.1.4 Čisté prádlo

Při kontrolách mikrobiologické čistoty prádla se použijí postupy podle OS 80-05. Požadavky na mikrobiologickou čistotu čistého prádla jsou uvedeny v části 8.1 OS 80-05.

5.1.5 Vzduch

Při kontrolách mikrobiologické čistoty vzduchu se použijí postupy podle OS 80-05. Požadavky na mikrobiologickou čistotu vzduchu jsou uvedeny v části 8.4 OS 80-05.

5.2 Provozní kontroly

V provozu prádelny musí být kontrolováno dodržování technologických a hygienických parametrů (např. kontrola dodržování hygienického plánu, kontrola vedení evidence, kontrola úplnosti provozní dokumentace apod.).

5.2.1 Senzorické kontroly

V provozu prádelny musí být zajištěno provádění sensorických kontrol kvality prádla připraveného k expedici v rozsahu podle přílohy B.

Kontroly provádí pověřený pracovník, který vede o kontrolách záznamy.

5.2.2 Kontrola technologické vody

Tvrdość vody a funkčnost zařízení na přípravu technologické vody musí být denně kontrolována a o výsledcích kontroly musí být pořizovány záznamy. Kontrola obsahu železa, manganu a mědi v technologické vodě musí být provedena nejméně 2x ročně. Technologická voda pro kontrolu obsahu kovů se odebírá na vstupu do pracích strojů.

5.3 Kontrola kvality praní

Pro provoz prádelny musí být zpracován harmonogram kontroly kvality praní prostřednictvím zkušební klůcku pro jednotlivé typy pracích strojů s konkrétní technologií. Stroje a technologie (programy) podílející se rozhodujícím způsobem na výkonech provozu prádelny musí být prověřeny podle OS 80-04 v souladu s harmonogramem nejméně 2x ročně akreditovanou zkušebnou.

Při podstatné změně technologie praní musí být kontrola kvality praní provedena nejpozději při uvádění do rutinního provozu.

5.4 Dodržování předepsaných parametrů technologických postupů

Kontrola dodržování technologických postupů musí být zajištěna nejméně 2x ročně ve spolupráci s akreditovanou zkušebnou nebo dodavatelem pracích prostředků a technologie. Kontrola musí být zaměřena zejména na tyto parametry:

- poměr lázně;
- teplotu lázně;
- doba zdržení při teplotě praní;
- koncentrace pracích, pomocných a dezinfekčních prostředků;
- pH poslední lázně.

O výsledcích každé kontroly musí být pořízen záznam.

5.5 Kontrola dezinfekční účinnosti pracích procesů

Kontrola dezinfekční účinnosti pracích procesů podle článku 6.5 OS 80-05 musí být provedena 1x ročně ve spolupráci s akreditovanou zkušebnou. Při podstatné změně technologie praní musí být kontrola dezinfekční účinnosti pracích procesů provedena nejpozději při uvádění technologie do rutinního provozu.

Požadavek na dezinfekční účinnost pracích procesů je uveden v části 8.5 OS 80-05.

Příloha A (informativní)

Tab. 1 – HYGIENICKÝ PLÁN

Co?	Kdy?	Jak?	Čím?	Koncentrace / expozice	Kdo provede?	Kdo kontroluje?
Např.: Příjem prádla						
stoly-pracovní plochy	denně po skončení provozu	setřít za vlhka	lichý měsíc / sudý měsíc prostředek A / prostředek B	0,5% / 30 min.	p. XY	pí AB / mistrová
podlahy	denně	setřít za vlhka	lichý měsíc / sudý měsíc prostředek A / prostředek B	0,5% / 30 min.	p. XY	pí AB / mistrová
obložení stěn, dveře	týdně	setřít za vlhka / postřik	lichý měsíc / sudý měsíc prostředek A / prostředek B	0,5% / 30 min.	p. XY	pí AB / mistrová
Dezinf. box na vozíky	2x měsíčně	postřik	lichý měsíc / sudý měsíc prostředek A / prostředek B	neředěný / 15 min.	p. XY	pí AB / mistrová
Kontinuální prací stroj						
zásobní tanky recyklované vody						
odvodňovací lis, membrána a pás		důkladně mechanicky setřít plochy a záhyby očistit tlakovou vodou				
pás dopravníku sušičky/rozvolňovače						
třídící pás						
ostatní dopravní pásy						
.....						

Zpracoval:

Dne:

Záznam o senzorické kontrole

Kontrolu provedl: Datum:

Zákazník: Objednávka č.

	Vzorek č.				
	1	2	3	4	5
a) Rovné prádlo					
- čistota					
- beze skvrn					
- suchost					
- hladkost					
- bělost					
- složení					
- vůně prádla					
- kvalita zabalení					

b) Tvarované prádlo					
- čistota					
- beze skvrn					
- suchost					
- hladkost					
- celkové dohotovení					
- vůně prádla					
- kvalita zabalení					

Podpis kontrolujícího

splněno = +

nesplněno = -